

TRÜKITÖÖLINE

EESTI TRÜKITÖÖLISTE LIIDU HAALEKANDJA

NR. 9

NOVEMBER 1937

4. AASTAKAIK

Tööstusalaline organiseerimine Eestis

Sirvides Eestimaa Töölisühingute Keskliidu aruandeid eesti tööliiskonna ametiühingulisest organiseerimisest, võime märgata sel ajal aasta-aastalt paranemist. 1936. aasta lõpuandmed annavad järgmise pildi:

Tekstiiltööstus	2500 liiget
Polügraafiatööstus	680 "
Ehitus- ja puutööstus	719 "
Riietus- ja nahatööstus	1152 "
Kaevandustööstus	1249 "
Elutarbeained	676 "
Transpordiala	2914 "
Metallitööstus	543 "
Vabakutselised	389 "
Ametnikud	120 "
Segaalad	503 "

Peale ülaltoodud liigituse on organiseerumine läinud erirada, nn. tööliste üldühingute kaudu. Neis ühingutes on liikmeid igal ajal, nii et tegelikult ülaltoodud arvud suurenevad, kui üldühingud klassifitseerida tööstusalade järgi. Üldse on Eestis üldühingute kaudu organiseeritud 1257 töölist. Seega kokku oli 1936. aasta lõpul Eestimaa Töölisühingute Keskliitu kuulunud organisatsioonide kaudu 12 702 töölist.

Meie kasutada olevate andmete najal on ametiühinguline organiseerumine aastate järgi olnud järgmine:

1933. aastal	—	6 373	töölist
1934.	"	—	6 786 "
1935.	"	—	10 500 "
1936.	"	—	12 702 "

Kõige suurem vahe ja järsk tõus sündis 1934. ja 1935. aasta jooksul. Mõned kalduvad arvamisega, et seda põhjustas üldine majanduslik elavnemine, kuna sel ajal oli võimalik töölistel parandada palgaolusid ja selleks tulid nad ametiühingutesse. Teisest küljest aga lõppkokkuvõttes nähtub, et siiski elukallidus on niivõrd tõusnud, et saavutatud palga parandamine ja seda mitte kõikidel aladel, on läinud ainult osaliselt tekkinud vahede katteks nominaal- ja reaalpalka kujunemisel.

Seepärast tuleb arvestada seda psühhoosi, mis tekkis 1935. aastal ametiühingutes. 1935. aastal peetud kongress andis ametiühingutele tõuke ja usu oma asja edukusse ja aktiivse teotsemisega jõuti äratada laiemate masside usaldus ametiühingute vastu. See oli peamiseks tõukejõuks ametiühingute liikmeskonna arvu kasvamisele ja see kandus automaatselt ka edasi pärastpoole tekkinud raskuste ajajärgul.

Silmitsedes ülaltoodud alasid, võime ka märgata, kus on olnud suurem ja kus väiksem edu. Neist võime teha ka mõningaid järeldusi.

Võtame tekstiiltööstuse. Meil loetakse praegu umbes 12 000 tekstiiltöölist. Seega organisatsioon haarab alles 20 protsenti kõigist töölistest. Polügraafiatööstus on paremas seisundis. Üldse loetakse polügraafia alla kuuluvat umbes 1900 inimest. Nende hulgas on umbes 200 teenijaid ja ametnikke. Kõrgtrüki ala on haaranud organisatsiooniliselt juba 680 (1937. aasta jooksul juba 800), peale selle on organisatsiooniliselt väljaspool Keskliitu ühendatud umbes 80 litograafi ja kogu juhtiv personal. Arvestame seda hulka kokku 200-le. Seega on organisatsiooniliselt ühendamata veel 700. Protsentides teeb see 59:41 vastu. Ehitus- ja puutööstus on üks nõrgemaid alasid. Siin on veel hulk tööd

NUMBRI SISUS:

Tööstusalaline organiseerimine Eestis / Ametiühingute tunnustamine hädavajalik / Töötuse puhul abistamise fondi määrused / Paberikaubanduse standardiseerimisest Eestis / Tõusev rahvas ja tõusiklus / Võitluse väljalt kauges Hispaanias / Meie organisatsioonidest / Praktilisi näpunäiteid tööliste töölepingu seaduse kohta / Välismaine ringvaade

teha. Kuid ka siin ei ole võimalik eriti midagi saavutada, kuna need on hooajalised tööd ja seepärast organisatsioonil raske kujundada enesest püsivat keskust. Ka riietus- ja nahatööstus on veel puudulikult organiseeritud. Siin mängib osa suur hulk väikesi ettevõtteid ja üksiktöölisi, kelle organiseerimine on omaste probleem. Kaevandustes on organiseerimise protsent vast 20. Elutarvete tööstus vajab veel hoogsat laienemist — on ju siin hulk tööd teha igatliiki tubaka, maitseainete jne. käitistes. Protsenti võib lugeda 20-le. Hoopis arusaamata on olukord metallitööstuse alal. Suured käitised on veel organisatsioonist puudutamata. Umbes 3500 töölisi ootab veel organiseerimist. Vabakutselised on õieti noorem organiseerimise haru ja selle kohta on raske teha järeldusi. Raske on orienteeruda praegu senise organiseerimise praktikas ämmaemandate ja masseerijate organiseerimises. Sarnaseid kutsealasid on palju ja nende võimaluste piir väga lai. Mis puutub ametnikesse, siis siin on tööd teinud väljaspool Keskliitu seisvad organisatsioonid. Riigi- ja omavalitsus-

teenijate Keskliidud, postiteenijad, riigiametnikud, erametnikud — kõik need asutused on võtnud hegemoonia selle ala inimeste üle. Keskliitu on jäänud vast ainult tööliskonnaga käsikäes töötada tahtva ametkonna esindus.

Transpordi alal on väljaspool Keskliitu suure töö teinud Raudteelaste Keskühing. Kuid suur töö seisab veel ees sadamatöö alal. Näiteks on pooled Pärnu sadamatöölised, samuti Tallinna omad veel organiseerumata, seda näeme ka Tartus Ema-jõel ja mujal. Olles juhusliku tööna, on sadamatööl raske luua kindlat pilti organiseerimise võimalustest.

Töölise statistika alal märgitakse umbes 60 000 töölise osavõttu tööprotsessist. Seega ka Keskliidu liikmete arv oma ulatuses küünib vaevalt 20 protsendile. 80 protsenti on veel organiseerimata. See organiseerimata mass toetub peamiselt tekstiil-, kaevanduste-, metalli- ja ehitusaladele. Ei oleks liialdus, kui seda hulka tuleb arvestada umbes 30 000, puuduva osa annavad teised alad.

Ametiühingute tunnustamine hädavajalik

Teatavasti jäeti töötülide lahendamise seadusest välja ametiühingute tunnustamine käitiste töölise volinikuna. Selline õigus jäeti küll mitte ametlikult, vaid kaudselt, ainult selliste käitiste kohta, kus on alla 25 töötajaga. Ometigi on tegelik elu näidanud, et töölised ei saa muidu oma palku ja töötingimusi parandada, kui seda ei tehta ametiühingu kaudu. Ametiühingule tõkestuste tegemine on tegelikult töölise elu parandamise katsetele teinud kriipsu peale. Kui mõnel pool ehk saadakse teatud lisa, siis see kaugelt ei rahulda tööliskonda, olles ainult väikeseks järeleandmiseks ettevõtja poolt. Ka töötülide lahendamise komisjon ei pea kindlalt kinni töölise palkade parandamise õigusest, vaid siin püütakse teha ainult vähese ulatusega otsuseid ja seega vältida suuremaid kallaletunges tööandjate leerist.

Seepärast on suuremad ametiühingud asunud nõudma kehtiva töötülide lahendamise seaduse selles mõttes muutmist, et töölise poolt tunnustataks ületööhäruliste tülide puhul ametiühingud. Tööliskoda korraldas suurematele ülemaalse iseloomuga ametiühingutele nõupidamise, mille tulemusena koostati märgukiri hra Riigihoidjale ja esitatakse see ametiühingutest ja Tööliskojast moodustatud delegatsiooni kaudu.

Sellest aktsioonist osavõtjateks ja märgukirjale allakirjutajateks olid suured ülemaalsed liidud,

nende hulgas ka Trükitöölise Liit. Üldse allakirjutanud organisatsioonide seljataga seisavad umbes 11 000 organiseeritud ametiühinglast.

Meie ei tea veel, kuidas suhtub sellele märgukirjale hra Riigihoidja. Küll aga oli juba varemalt jutte olnud ametiühingute tunnustamise vajadusest, kusjuures avaldati arvamist riigiesindajate poolt, et käesolev aeg ei ole veel küps sellise esinduse saamiseks. Pöördudes korra hra Sotsiaalministri poole, seletas hra minister, et enne peavad esile tulema sellised konkreetset juhtumised, alles siis võidakse hakata muutma ka olemasolevat seadust. Põhimõttelikult ametiühingute tunnustamise vastu keegi ju ei vaidle. Sellised konkreetset juhtumised on olnud ja need korduvad ka tulevikus. Näiteks meremeeste töötüli puhul ei saadud teisiti üle, kui tunnustati meremeeste esindajaks meremeeste ühingu juhatus — vastasel korral oleks kõik laevad ookeanidel sunnitud saatma oma esindajad komisjoni töösse. Ületööhärulistel tülidel on iga käitise esindusega raske toime saada juba tehnilistel põhjustel, kõnelemata ajaraiskamisest ja komisjoni tööga ülekoormamisest.

Tegelik elu on õigustanud tunnustama ametiühingute esindust töölise volinikena.

Töötuse puhul abistamise fondi määrused

(Pannakse kehtima volikogu poolt 1. jaan. 1938)

1) Fond asutatakse liidu volikogu poolt 10. liidu kongressi määratud alustel ETL'i kuuluvate ühingute töötajate liikmete abistamiseks.

2) Fondi valitseb ETL juhatus. Fondi lõpetamine sünnib liidu volikogu või liidu kongressi otsusel. Fondi määrused pannakse maksma määramata ajaks. Fondi määruste, normide ja abirahade muutmist võib teostada ainult liidu kongress või volikogu.

3) Fondi kohta peetakse liidu juures eriarvaramatud. Fondi aruanded koostatakse ühel alusel teiste liidu juures asuvate fondidega.

4) Iga ühing maksab fondi arvele 15 protsenti laekunud liikmemaksudest. Fondi kapitale moodustavad annetused, korjandused, protsendid ja muud juhuslikud tulud.

5) Igal ETL'i kuuluva ühingu liikmel, kel allpool loetletud normide ja korralduste kohaselt abistamise õigus, saab abi fondi arvel.

6) Abi ei saa need töötajad registreeritud liikmed, kes:

a) trükitehase alal üle kahe päeva nädalas töötavad.

b) saavad abiraha muu liidu fondi arvel,

c) saavad abiraha haiguse- või tööõnnetuse abistamisel olles.

d) ise tahtlikult töölt vallandudes otsustab abistamise ühingu juhatus liidu teadmisel.

7) Ühingu liige, kellel vallandumise momendil neli nädalat maksmata liikmemaksu, abi ei saa.

8) Vallandumise momendiks loetakse viimast tasulist päeva tööl olles.

9) Töötaks jäämisel ühingu liige kohustub end registreerima kolme päeva jooksul ühingu juhatusse vallandumise päevast arvates. Abistamine sünnib teisel nädalal peale vallandumist. Kui liige ei ole end kolme päeva jooksul registreerinud, võib juhatus abistamist alata veelgi hilisematel nädalatel.

10) Ühingu juhatus, võttes liikme abile, teatab sellest kohe liidu juhatusle ühes liikme kategooria, abiraha suuruse ja selle kestvusaja äratähenamisega. Kui liidu juhatuselt ei ole tulnud õiendust nädala jooksul peale vastava teadaande saatmist, loetakse ühingu teadaanne liidus aktsepteerituks. Kui liidu juhatus vaidleb abistamise vastu, siis võib ühing seda liiget abistada ainult enda riisikol.

11) Kui töötule pakutakse ühingu vaheltalitusel töökohta ja tema keeldub seda vastuvõtma, siis selleks peavad olema motiivid. Kui ühingu juhatus leiab, et need motiivid ei ole kaaluvad, siis võib töötaja abistamine lõppeda enne tähtaegselt.

12) Abistamine sünnib nädala kaupa, alates esmaspäevast laupäevani. Abi väljamaksmise koht ja aeg määratakse juhatus poolt kindlaks.

13) Abirahade väljamaksmine sünnib ühingute kaudu. Kui ühingul ei jätka oma kapitalidest vastavaid summasid abistamiseks, võib ta neid nõuda liidu fondist. Kui ühing ei ole kannud vastavat kohustust liidu fondi vastu, siis ühingul ei ole õigust kasutada fondi summasid.

14) Iga kolme kuu tagant saadavad ühingud liidule fondile kuuluva protsentuaalse osamaksu liikmemaksust. Neil ülekanmistel võib ühing teha vastavaid mahaarvamisi ühingu poolt teostatud töötute abistamiseks ja millised abistamised on liidu juures registreeritud. Tekkivad vahed ühingu või liidu kasuks tasutakse peale aruannete esitamist.

15) Juhul, kui ühingu ja liidu vahel on sõlmitud eriline kokkulepe aruannete ja vahede õiendamiseks, punkt 14. ei kehti. Igal juhul peavad aruanded ja vastastikused arved õiendatud olema hiljemalt järgneva aasta 15. jaanuariks liidu aastaaruandesse sissevõtmiseks.

16) Töötuse abi antakse kategooriate alusel, millisesse liige kuulub. Liikmemaksu kategooria arvestatakse viimase viie aasta liikmemaksu kogusumma jagamisel makstud nädalatele. Kui saadud tulemus on üle poole kahe kategooria vahest, siis kuulub liige kõrgemasse kategooriasse ja pool või allapoole — siis madalamasse kategooriasse. Kategooriate järgi saavad töötud abi järgmiselt:

1. kategooria	—	12.—	krooni	nädalas,
2. "	—	9.60	"	"
3. "	—	7.20	"	"
4. "	—	4.80	"	"
5. "	—	3.00	"	"

17) Makstud liikmemaksu nädalateks arvestatakse neid nädalaid, mida liige on maksnud ETL'i kuuluvate ühingute kassadesse, olles pidevalt olnud ühingu liige. Makstud nädalateks arvestatakse ka aega, mil liikmemaksu tasumine ühingutele sündis teenitud palga alusel. Kui liige oli ühingust välja astunud ja hiljem tagasi tulnud ühingusse, siis loetakse tema makstud liikmemaksu nädalateks ainult seda aega, mil ta uuesti liikmeks astus.

18) Töötaja abistamine sünnib nädalate alusel, kusjuures nende kestvusajaga on olnud makstud liikmemaksu nädalate koguarvust:

1040	makstud	liikmem.	näd.	—	kestvus	60	n.	lisa	50
780	"	"	"	—	"	50	"	"	40
520	"	"	"	—	"	40	"	"	30
260	"	"	"	—	"	30	"	"	20
156	"	"	"	—	"	20	"	"	10
104	"	"	"	—	"	15	"	"	5
52	"	"	"	—	"	10	"	"	—

Paberikaubanduse standardiseerimisest Eestis

NAGU trükitööstuski, nii püüab ka paberikaubandus jõuda teatud ühtlasele tasemele. On tõsi, et turul valitseva korralageduse tõttu on meil trükitooted arenenud erisuunaliselt, nende tööde müügiväärtus on igas kohas erisugune. See kõik ei võimalda teha kindlaks üldist taset, aitab kaasa musta konkurentsi võimutsemisele jne. Seepärast on ka arusaadav üleriikliku paberi- ja kirjutusmaterjali kauplejate päeva korraldamine Tallinnas 24. oktoobril. Sellest päevast võtsid osa nii era- kui ka ühiskaubanduse esindajad.

Püüame allpool teha väljavõtteid referaatides puudutatud küsimustest.

Paberikaubanduse seisukord siseturul

Mida kultuursem rahvas, seda enam kasvab paberitarvitus iga üksikelaniku kohta. Võrreldes 1927. a. on meil paberi tarvitamine kasvanud 7,2 kilogrammilt 9,4 kilogrammile aastas. Seega tõus ligi 30 protsenti. Võrreldes eelmiste aastatega on see tõus veelgi märgatavam. Olgu siin tähenda-

19) Kui töötu on ülaltoodud tabeli alusel võtnud pidevalt välja kestvusaja eest kuuluvad abisummad, siis võib temale uuesti 52 makstud liikmemaksu järgi seda kestvusaega pikendada lisanädalatega ja 26 makstud liikmemaksu järgi pooles lisanädalate suuruses. Need töötud, kelle kestvus- aeg oli alla 15 nädala, võivad saada lisanädalaid uuesti 52 liikmemaksu nädala tasumisel 10 nädalat ja 26 liikmemaksu nädala tasumisel 5 nädalat. Esimest korda töötuks jäänud liige, kes maksnud alla 52 nädala liikmemaksu — töötuse abi ei saa.

20) Töötuse abi väljavõtmise katkestamisel enne kestvustähtaja lõppu ja liikme uuesti liikmemaksu maksmisel arvestatakse uuesti töötuks jäämisel makstud nädalad eelmistele juurde ja sellest summast tuletatakse abiõiguse kestvus- aeg. Sellest kestvusajast arvestatakse maha varem maksetud abistamise nädalad. Kui sarnaste katkestatud abistamise kordadel on kestvus- aeg lõppenud, siis võib temale lubada veel lisanädalaid punkt 18. alusel ja punkt 19. seletuse põhjal.

21) Liidu juhatuse teisiti otsustamistele ja korraldustele võivad nii ühingu kui üksikliikmed ühingu kaudu esitada protestid liidu volikogule. Liidu otsuste seisapanemine sellest protestist ei olene. Kui liidu volikogu rahuldab protesti, siis tuleb liidu juhatusel protesti kohaselt rahuldada ühingu või liikme soovi. Volikogu otsused on siinjuures lõplikud.

22) Fond hakkab maksma liidu volikogu poolt väljakuulutatud tähtpäeval. Samast ajast peale alustatakse fondi summadest abistamist.

tud, et oleme hulgest riikidest veel tagapool. USA-s on paberi tarvitamine üksikelaniku kohta ligi 7 korda enam, Britis — üle 4, Saksamaal — 3 korda. Oleme ees näiteks Ungarist, Poolast, Venest, Rumeeniast ja Brasiiliast.

Päev konstateeris, et paberitarvitus on rahva kultuurilise tasapinna üheks mõõdupuuks. Paberikaubanduses peavad olema kaitsitud nii tootja kui tarvita- ja. Seal, kus võimalik, tulevad paberikaupade kohta maksma panna standardnormid.

Muud küsimused

Päeval arutati kutseoskuse ja kutsedistsipliini tõstmise tarvidust. Selleks tahetakse nõutada vabariigi valitsuselt kaubandusliku kutseoskuse seaduse kiiret maksmapanemist.

Vaielused tekkisid suur- ja väikemüügi kaupmeeste vahekor- dades, kusjuures tehti otsuseks, panna maksma ühtlased ja kindlad jällemüügi- hinnad.

Kaupmehed ei pooldanud viimasel ajal kooli- kooperatiivide vilgast tegevust turu varustamisel. Siin läksid seisukohad põhjalikult la- hku. Et küsimusest üle saada, siis jäeti see järgmisele päevale arutada.

Kaupmeeste huvide ja hindade standardiseerimise aktsiooniks peeti vajalikuks asutada üleriiklik paberi- ja kirjutusmaterjali kaupmeeste ühing. Ühingu ülesandeks jääks tulevikus lahendada kõiki küsimusi soovitavas suunas.

Näib, nagu ei oleks sellelaadilisest kokkutulekust ja tehtud otsustest mingit sidet trükitööstusega ja eriti meie huvid- ega. Tänapäeval on siiski nii, et paberitööstus ja selle ala küsimused mõjutavad otseselt ka trükitööstust. Eesti paberivabrikute trust tõstis paberi hindu, kohe reageerisid sellele trükitöösturite ühingu- d, tõstes trükitööde hindu 15 protsenti. Töölised omakord nõuavad palka juurde, kuna trükitööde hinna kõr- genemisel ei ole tööliste palgatarife muudetud. Kui standardiseeritakse paberikaupade hindu (ja seda ikka ülespoole), siis on töölistel täielik õigus selle hüvest saada ka omale osa. Töölised ei vaidle selliste trustide, kartellide ja ühingu- te loomise vastu, see on kapitalistliku majandussüsteemi paratamatu nähe. Küll aga seavad nad sama trusti, kartelli või ühingu vastu oma standardnõudmise vastava tsentraliseeritud keskuse kaudu. Nii luuakse tegelikult teatud alus kõigi asjaomaste organisatsioonide vahel, kusjuures sel teel saadud kokkulepe on valuta igale kokkuleppes osavõtjale organisatsioonile või trustile, kandudes üle majandusturule.

Tõusev rahvas ja tõusiklus

(Enn Raiglo referaadist)

Tallinna Prantsuse lütseumi prantslasest õpetaja Jean Cathala nimetab oma suvel ilmunud raamatus „de portrait d l'Estonie“ eestlasi rahvaks, „kes tunneb end rahvuselt värskena ja riigilt noorukesena ning kes elab üle alles tõelist ärkusaega.“

Alles augustikuu lõpul tõi „Berliner Tageblatt“ kirjutusi Eestist, milliseis tunnistab Tallinna täiesti saksa linnaks. Samal ajal ise räägime „kadakasest“ Rakverest, Paidest, Kuressaarest jne.

Omakultuurist ja oma vaimsest arengust eksleme kaugel ning vajame tublit tööd ja seljasirutamist eestluse taotlemisel. Ei piisa kirjaoskusest ja 6-klassilisest kooliharidusest, mille omajaiks taotsetakse pidada iga eestlast. Pole tähtis mida evime üld- ja endakultuurist, vaid kuidas oleme omanud üht ja teist. Olgu siin näitena jaapanlased.

Meie suur euroopastumistahe on varjutanud kõik eestilise. Nähes sajandite vältel vaid võõrast hiilgust, kuna oma oli tume ja hall, olemegi hakanud hindama võõrast. Võõra võimu all olemine on mõjustanud meid kõike eestilist alahindama, alavääristama. Seevastu soomlased, kes on olnud igati meist vabamad, on ka kõigiti iseteadlikumad ja kindlamad endile ja oma rahvuslikule omapärale. Ometi nimetavad paljud nimekad ajaloolased Eestit Soome kultuuri hälliks, osa isegi Soomet Eesti asumaaks, kes oma elanikud ja kultuuri sai Eestist.

Rahvas riigi loojana ja säilitajana peab evima usku endasse, olema tahtekindel ja tugev.

Seoses selle arenematuse ja alahinnanguga ongi nähted, mida võib nimetada tõusikluseks. Nähted, mille esildumist ei eelda meie sisemised veendid, vaid ainult parem olla tahtev ja välist hiilgust taotlev tõusiklev mina, ning mis kogemuste puudusel esildavad naeruväärseina ja liialdatuina.

Tõusikluse rahvusvaheline mõiste — snobism — pärineb 18. sajandist Inglismaalt. Seal märgistati tollal kahe ladinakeelse sõnaga — sine nobilitate (ilma suursuguseta) — kodanikuseisusest üliõpilasi. Kuna need üliõpilased kõigis oma väliseis avaldusis igati püüdsid jäljendada aadlikke, et ühevääristuda, mis aga tihti näis naeruväärsena, kuna puudus sisemine alus selleks, on aja jooksul hakatud iga sääraselt esinevat isikut nimetama snobiks, „peenutsejaks“, milline sõna arvatakse olevat tekkinud kahest eelmainitud sõnast. — Tegelekult oli tõusikluse mõiste tuttav juba keskajal, nagu näitavad vastavad pärimused. — On ajaloolasi, kes väidavad Prantsuse suure revolutsiooni põhjuse olevat just tõusik- (teenete-) aadli, kuna just need kohtlesid oma teenijaid ja orje toorelt.

Pärisaadel ise andis palju revolutsioonijuhte (Mirabeau, Lafayette). Ka vene revolutsioonide juhid on olnud alati põlisaadlist, kui intelligentsemast klassist. Viimase vene revolutsiooni peajuhid eesotsas Leniniga pärinevad kõik põlisaadlist.

Meie tõusikluse väljendus:

1. Rahvuslik tõusiklus on meil vastandina Saksa maailmale enam individuaalne, mis ilmneb paljudes samailmega, aga erisikuiga teotsevais seltsesühinguis. Enam üldlaadne on vaid mulgiuhkus.

2. Keel. Me ei saa lahti kolme kohaliku keele pahest. Õpime võõrkeeli vaid võõraste ees kumardamiseks ja nende teenimiseks. Suhtumine välismaalasisse (kaup, maastik) on sageli naeruväärselt ülistav. Kõik ametinimed tõlgendatakse võõrkeele. — Samal ajal teeme aga suurt eestindamise kihutustööd, millest lugu peab vaid agul. Oma laste muulasiks muutmiseks aina asutame riigi abil igasuguseid võõrkeelseid kolledžeid. Avalikele tegelasele on nagu auasjaks rääkida kõikjal, ka isamaalilisel aktusil, vigast eesti keelt (ärkusaeg). Ning võõrsõnu igas lauses, nagu kleksid kõik muutunud Kniks Mariihjeniteks.

3. Rõivastuses eelistame küll viimseid karjeid, küll esimesi röögatusi, et aga olla väliselt uhked. Seevastu kodud on korratud ja armetud.

4. Igasuguste vähegi edukate spordisündmuste suureks puhumine ja kelkimine nendega. Oleme peaaegu igal alal maailma parimad.

5. Kirjanduses tihti joostakse moe järgi: kord rahvuslane, siis punaseim kommunist; kord negatiivne, kord tülgestavalt positiivist. Ikka nii, nagu aeg nõuab, mitte siseveene. Edasi igasugused karjavad pealkirjad ning peaaegu igal tegelasel juudi prohveti nimi! (Joonatan, Joosep, Taarvet, Naatanael, Joonas, Mattias jne.)

6. Meie ühingu ametiühinguline tõusiklus. Kõikjal räägime — oleme eliit- ja intelligentsemaid töölisi. Ent intelligent on siiski nii intelligentne, et ta ei räägi oma intelligentsist. Paljud on nii intelligentsed, et neil kuidagi sobib olla ühingus, mitte aga tema üritusile kaasa lüüa. Ühed näevad oma heaolu vaid juhatusse kuulumises, teised sinna püüdmisses. Puudub palju sisemist haridust ning unustatakse sageli tõelised ametiühingulised taotlused.

Loodame, et uus põlv, kasvavuna vabas Eestis, on sirge seljaga ja enda väärtust tundev. Andestame vanule, sest vanasõna ütleb: inimene on rohkem aja, kui enda nägu. Nende aeg oli sellane, samuti kasvatus.

Võitluse väljalt kauges Hispaanias

Inglise trükitöölise liidu ajakirjas „Natsopajournal“ (nov. 1937) kirjutab keegi trükitöölise oma muljetest Hispaania kodusõjas. Toome allpool lühendatult inglise kolleegi arvamusi sellest kodusõjast:

— On juba möödunud kuu minu jõudmisest Hispaaniasse ja kogutud palju muljeid. Tulles mootorrattal, oli mul võimalus läbistada hulk linnu ja külasid Püreneidest kuni Madriidini. Pean imetama seda vilgast ja ennastusaldavat tegevust kohadel, olguigi, et kestab mitte kaugel rindel kodusõda. Ma sooviksin, et teie näeksite vastutulelikkust laste poolt mulle tee näitamisel. Ma sooviksin, kui teie kuuleksite vanade tööliste ja Malaga põgenikkude järelepärimisi:

— Kas inglise töölised ei saa midagi teha sõja lõpetamiseks?

Tööpoolet on kangelaslik julgus rahval ajal, mil saksa ja itaalia lennukid lendlevad peade kohal ja pilluvad alla mürske. Meie kuuleme tihti Hispaania rahvastiku vähesest kirjaoskusest. Omaltpoolt ei või seda tõendada. Olen näinud, kui lehtede ilmumisel töölised üksteise võidu püüavad saada ajalehe müüginumbri. Olen näinud hulki seismas toimetuste ees juba kaua aega enne lehe ilmumist ja kui leht viimaks väljas, siis kujuneb suur tunglemine müüja ümber. Ometigi ilmuvad paljud lehed. Seal on igapäev ilmuvad ajalehed, ametiühingute lehed, ajakirjad jne. igalt poliitiliselt alalt ja meelsuselt. Olete kuulnud ka tööliste headest palkadest. See on loomulik, kuigi viibitakse kohutavas sõjaolukorras. Isegi näitlejad on ametiühingus ja kui neid vajatakse, siis lähevad nad töösse ametiühingu tingimuste kohaselt. Aga igalpool on kehtiv ka hoiatus, kuidas võita sõda ja see on:

- 1) Teie peate võitlema kaevikutes,
- 2) Teie peate töötama kütistes ja taludes,
- 3) Teie peate lugema ja õppima, s. o. arendama iseennast.

Ma läksin Barcelonast Madriidi läheduses asuvasse haiglasse ja igalpool teel nägin ma haritud põlde, aiad täis valmivaid puuvilju. Rahvas seletas, et tänava aasta on neid õnnistatud rikkaliku saagiga. Olles haiglas tööl, puutusin ma kokku inglise haavatutega ja nemad olid uhked kohtlemisele Hispaania seltsimeeste poolt. Ülimal määral huvitatud võitlustest pärisid nad:

— Mis teevad meie Hispaania seltsimehed frontil, ja mis teevad Briti töölised kodus?

Kõnelesin paljude kolleegidega ja nemad arvasid, et hädasti vaja arstirohte ja -esemeid. Välismaa töölisliikumine on sel alal palju aidanud Hispaania vabariiklasi, kuid sellist abistamist ei pea

katkestatama. Peab teadma fašistide poliitikat — esiteks pommitada lapsi ja naisi ja siis haiglaid. Inglismaa töölisliikumise osa on suur võitluses Hispaania vabariigi eest — nii abistamise alal kui ka kuulsusrikka brigaadi võitlusest osavõtmisega. See brigaad on olnud uhkuseks Inglise töölisliikumisele.
(L. Kenton).

Nagu kuuldu, on ka Eestist läinud mõningad nooremad ametiühinglased Hispaania kodusõtta. Neist on moodustatud isegi väike kompanii. Hiljuti saabus teade, et üks vabatahtlik — Klammeri nimeline ehitustöölise — sai surma. Üks Pärnust pärit sadamatöölise kirjutas hiljuti emale kirja, et tema kirjutab parajasti lossis, kuulide ja mürskude lennates üle pea. Kirjutaja avaldab kahtlust, kas pääseb siit elusalt. Kuid keegi neist ei kahjatse sündinud tegu — nende võitluse sisuks on — demokraatia ja tööliiskonna päästmine. See loosung on kõrgem kõigest muust.

PARTISANI LAUL

Maria, Maria, su rohekad silmad,
Su veres on Siberi muld.
Kui meenutan — võpatan...
mälestus ängistab
partisan-lahing võitluse tuld.

... Patarei tule sülitus. Vägi laskub jõe kaldale,
kuulpildur, kui Singer, on vägevas hoos.
Sinul ratsu ja püss. Aga üleval tähed!
Mu hüvakul küljel
Maria — nahkpaun.

Me oleme sõbrad ja aguli lapsed,
Sa kõneled mürina sees:
— Me mäng'sime ühes ja hoiame ühte
Võib-olla on koos meil ka surm.

Ei vaenlane maga. Ei kuul otsi tühja.
Kuulpildur, kui Singer, on vägevas hoos.
Sa vääratud korra ja vajud siis maha
nüüd kukub su paun — Mari paun.

Mul meeles see õhtu. Ma tean toda kohta,
kus kurvalt sa lausuisid nii:
— Me mäng'sime ühes, me hoiame ühte,
kuid lahkun ma üksinda siit.

Maria, Maria, su rohekad silmad,
Su veres on Siberi muld.
Kui meenutan — võpatan...
mälestus ängistab
partisan-lahing võitluse tuld.

Vabalt J. Utkini järgi V. V.

Meie organisatsioonidest

Tallinnast

Uusi liikmeid

võeti vastu 6. oktoobril — 8, 20. oktoobril — 9, 3. novembril — 7. Samal ajal töötuse abile võeti 5 liiget.

Ühingu juubeli aruanne

kinnitati ühingu juhatuse poolt üldbilansiga kr. 516.80, selle hulgas juubeli juurdemaks kr. 327.75. Eelarves oli ette nähtud juurdemaks 300 krooni. Ülekulutus sündis kutsutud piduvõõraste arvel.

Uusi usaldusmehi

Organiseeritud Haava tsinkograafia usaldusmehiks kinnitati E. Vili. Rakvere usaldusmehiks kinnitati K. Tutt.

Usaldusmehed väljaspool Tallinna

kutsuti osa võtma liidu volikogu koosolekust 31. oktoobril. Ühing tasus usaldusmeeste sõidukulud Tallinna ja tagasi. Haapsalust olid sõitnud H. Virro, Rakverest K. Tutt ja Kuressaarest J. Meigas.

Ed. Ney lahkus usaldusmehe ametist

Rakvere usaldusmees Ed. Ney pidi oma volitused maha panema, olles seotud muu tegevusega. Ühingu juhatuse saatis Neyle tänuavalduse senise töö eest.

Ühingu esindaja Kuressaarde

Kuressaares on eeldusi organiseerida kõik kolleegid ühingu ümber. Seks puhuks on kuressaarlastel kavatsus kutsuda kokku vastav organiseerimise koosolek, milleks paluti kõnelejat Tallinnast. Ühingu juhatuse otsustas saata vastavale koosolekule ühingu sekretäri Offenbachi.

Kuressaare endise ühingu

varandus rahas, millist on 60 krooni ümber, otsustas ühingu juhatuse kasutada surnud Kuressaare liikmete haudade kaunistamiseks ja korraldamiseks. Sellekohane ettepanek esitatakse kohapeal töötavatele kolleegidele.

Hoiatuseks liikmetele

Mõningad kolleegid on astunud ainult selleks liikmeks, et seekaudu saavutada Tallinna Töölispangast laenu. Teatavasti annab pank laenu ainult ametiühinglastele. Saades laenu kätte, loobub liige üldse maksmast liikmemaksu, olles sihi saavutanud. Seepärast ühingu juhatuse on sarnasele väär-

nähtele juhtinud pangaga tähelepanu, millega tehakse piir selliste väärnähete jätkumiseks.

Kõnekoosolek ühingu

Neljapäeval, 14. oktoobril s. a. peeti ühingu ruumes referaatkoosolekut, millel esines ettekan- dega ühingu liige Enn Raiglo „Librise“ trükikojast. Kõneleja teemaks oli võetud „Eesti tõusev rahvas ja tõusiklus“. Kõne kokkuvõtte toome teisel.

Oleks soovitav, et selliseid referaatkoosolekuid peetaks rohkem. Nad aitavad tõsta meie huvi ühiskondlike küsimuste vastu. Kahjuks oli koosolekust võtnud osa vähe kuulajaid. Siin peab konna suurendamiseks.

Õnnestunud mardipidu

Ühingu kultuurtoimkond korraldas 6. novembril s. a. mardipeo „Poolgase“ ruumes Laial tänaval. Osavõtt peost oli rohke ja meeleolu hea. Eeskavalises osas kanti ette ühingu näiteringi poolt näidend „Tühjad hällid“, milline pakkus hulga nalja ja löi meeleolu. Selline esinemine ühingu näiteringil oli esmakordne, kuid nad said osadega üsna hästi hakkama. Kahjuks oli saal veidi halva akustikaga, mis tegi võimatuks kaugemal istujatele jälgida näidendi käiku. Tantsu vahepeadel kanti ette ka tantsu duo poolt mõningad numbrid.

Pidu lõppes alles hommikupoole, jättes osavõtjatele hea mulje.

Töölisvanemate ja usaldusmeeste koosolek

Teisipäeval, 9. novembril peeti ühingu ruumes peale pikemaajalist vahepea töölisvanemate ja ühingu usaldusmeeste koosolekut. Sel koosolekul moodustati uus juhatuse usaldusmeeste kokkutulekute organiseerimiseks, samuti arutati palgavõitluse ja töölisvanemate valimise küsimust Tallinna trükikodades.

Palga juurenõudmisega on esinenud mitmed trükikojad, nagu „Päevaleht“, „Vaba Maa“ jt. Osalt saadi mõnes trükikojas palka juurde. Suuremad trükikojad siiski vaidlevad selle vastu, oodates, kuni väiksemad trükikojad tõstavad palku. Väiksemad omakord ootavad, mil seda teevad suuremad. Otsustati selles küsimuses jätta iga kätise ülesandeks esineda vastava palga juurenõudmise aktsiooniga, kuna kehtiv seadus takistab siin ühingut võtmast endale töölise voliniku ülesandeid.

Töölisvanemad on valimata umbes 5 käitises, kus see seadusega võimaldatud. Töölisvanemate mittevalimiseks on olemas mitmed takistused, kuid suuremaks on kujunenud siin tööliste kartus, et selle aktsiooni läbiviimisel võetakse töolistelt teatud paremused. Seepärast ei ole nii mõnigi trükikoda veel saanud töölisvanemat valida. Koosolekul selgitati seda küsimust, kusjuures tehti otsuseks, et iga trükikoda piüaks võimaluse korral siiski töölisvanemad ära valida, sellega luues seadusliku esindaja tööliste ja peremehe vahel.

Tartust

Ühingu ruumide küsimus

valmistab praegu peavalu. Selles asjas on ühingu liikmeskond jagunenud kaheks. Ühed soovivad jääda praegustesse ruumidesse Filosoofi tänaval „Tööliste Majas“. Teised tahavad näha uusi ruume.

Praeguse asukoha kaitsjad väidavad, et ühing teeks asjata kulu uute ruumide võtmisega. Praegu on see kulu minimaalne. Kui võetakse uued ruumid kusaqil mujal, siis kuüüürile kuluks umbes 50 krooni. Seda raha praegu säästetakse. Ka ei ole loota, et ruumide vahetusel tuleks uut elavust ja liikmeskonna juurekasvu.

Vastupidi põhjendavad teised. Praegustes ruumides käib töö piiratud arvul. Ühingule on ette nähtud ainult teatud päev nädalas, muul ajal liikmed ei saa koos käia. See võõrutab inimesi ühingu lähemasse kontakti astumast.

Mõnedel on eelarvamine ka praeguse asukoha vastu, mis käis tuubitud igatliiki töölisorganisatsioonest. Kui saadakse omad ruumid igapäev kasutamiseks, siis läheb ka ühingu tegevus igal ajal elavamaks. Liikmeid tuleb juure ja see üksi aitab ruumide kuludest üle. Pealegi on praegused administratsiooni kulud suhteliselt liig minimaalsed.

Need on argumendid, milliseid kasutatakse selles vaidluses. Juhatuses näib siiski võitvat enamuse vaade uute ruumide soetamiseks.

Tallinna ühingul on selline vaielus juba selja taga. Ühing, vahetades ruume „Tööliste Kodust“ Lühikeselejalale, on suurelt võitnud, seega viies ühingu vilkale tegutsemisele. Küsimus on ainult: kas mitte veel suuremad ruumid üürida?

Võlgnikkude küsimus

Nagu igalpool, nii on ka Tartu ühingu kujunenud mõningad võlgnikud liikmemaksude alal. Mõnedel ulatub see juba sajandasse maksmata nädalasse. Ühingul on võimalus selliseid korratuid liikmeid nimestikust maha kustutada, kuid kuna need on lubanud võla tasuda, siis seda esialgu ei

tehta. Küll aga on juhatus sunnitud seda tegema, kui sarnane nähe hakkab võtma pidevat iseloomu.

Kolleegid peaksid siiski juba ise hoolitsema, et liikmemaks oleks korralikult tasutud.

Liikmete arv

on praegu Tartus 170 ümber. Arvestades Valga kolleege, oleks liikmete üldarv 190 ümber. Tõusu ei ole praegu näha, küll aga on mõned ühinguist lahkunud, söites mujale linnadesse tööle.

Ühing aitab Keskliitu

Tartu Töölisühingute Keskliit muretsetes töölisorganisatsioonide küttepuid, ostes seda suurel arvul. Tänavu osutus nii, et küttepuude järgi oli nõudmine väiksem, mispärast osa puid jäi veel realiseerimata. Kahtlemata realiseeritakse need talve jooksul. Keskliit oli aga küttepuude ostuks annud 2.500-kroonilise garantii, mis tuli välja osta. Kuna Keskliidul endal summasid vähe, siis pöördus Keskliit trükitoöliste poole, paludes 1000-kroonilist laenu garantii lunastamiseks.

Kuna garantii ähvardati protestida ja sel juhul oleks vastutus ka trükitoölistel, siis ühing otsustas anda Keskliidule 1000 krooni laenu, kindlustades seda puudelao arvel.

Nii jääb loota, et puud realiseeritakse, misjärgi trükitoölised saavad oma raha tagasi.

Valgast

Valga

töötab praegu Tartu Trükitoöliste Ühingu osakonnana. Üldse on Valgas organiseeritud trükitoöliste arv 18 ümber. Valga kolleegeid ei ole rahul praeguse osakonnaga, vaid piüüavad saada iseseisvaks ühinguks. Valga kolleegeid seas on küll ka neid, kes peavad paremaks kuuluda Tartu alla, kuid enamuse siiski soovib seda revideerida. Valgale on siin eeskujuks Võru-Petseri ühing, kes töötades iseseisvana on suutnud luua kindla kassa ja tuleb toime ühingu ülesannetega.

Viljandist

Mõni rida meeleoludest

Viljandis on mõõduandvad kaks trükikoda, milliste tööliste suure enamikus kuuluvad ühinguusse. See on tänavuastase töö tulemus. Praegu kuulub juhatusse 5 juhatusliiget, kes kõik on juba kaua aegsed ja vilunud trükitoöliste funktsionäärid. Ühing peab oma koosolekuid Viljandi Käsitööliste Seltsi ruumes Posti tänaval, kus neil teatud päeval nädalas on võimalik kasutada tuba ja korraldada asjaajamist. Tööjärjega ei ole just kiita, kuigi otsekohe tööpuudust ka ei ole. Viljandist on lahkunud juba varematal aegadel mõningad kolleegeid teistesse linnadesse, kus töövõimalused suuremad. Praegu ei ole Viljandi ühingul ühtegi töötut abil.

Liidu volikogu poolt maksmapandud töötuse abistamise fondi üle avaldavad mõningad liikmed kahtlust, kas on küllaldane selline väike abi viimasele kategooriale — 3 krooni nädalas. Viljandi oli juba varem väelnud selle vastu, tahtes omalt poolt näha vähemalt 4-kroonilist abisummat. Kuid Viljandi kolleegid lepivad enamuse otsusega, ega tee sellest tüliküsimust, kuigi nende hulgas on küllalt 5. kategooria alusel liikmemaksu maksjaid.

Küll aga arvatakse, et Viljandi ühingu korralisel aastakoosolekul võetakse need abinormid arutusele, ja peakoosolek võiks vast tõsta neid norme, hakates omal kulul suurendama abimäärasid. Kas see küllalt otstarbekohane on — ühingul endal hakata juure maksuma tsentraliseeritud fondi juures — seda püütakse peakoosolekul selgitada. Ühingu reservid on küll tugevad, mis võimaldavad seda operatsiooni valuta teostada.

Võrust

Võru kolleegid

võivad uhked olla ühingule. Praegu on Võrus kõik organiseeritud, arvult 21. Varemadel aegadel oli Võrus küll rohkem töölisi, kuid aastate jooksul on osa läinud teistesse linnadesse tööle, nii et tegelikult vähenes trükitehnikute arv. Alles hiljuti pidi ühte Võru trükikotta võetama kaks ladujat Tartust.

Ühing valmistab ette novembri-maskeraadile. Möödunud aasta maskeraad õnnestus üle ootuste hästi, loodetakse sama ka tänava. Küsimus on ruumide saamisega, kuna Käsitöölise Seltsi ruumid kogemuste kohaselt osutusid kitsaiks. Parema puudumisel tuleb siiski läbi ajada ka nende ruumidega.

Kassa olukord näitab järjekindlat tõusu. Abistamisi ei ole ette tulnud, nagu töötute toetamine jne. Nii on kogunenud kassasse juba tubli summa raha (umbes 750 krooni). Ühingu kulud ei ole suured, kuna ruumide üüri maksta ei tule, samuti saadakse väikeste kuludega ka muudest ülesannetest jagu. Suuremad maksud on ainult liidule liikme- ja invaliidsuse- ning reisifondimaksu näol.

Ühingu juhatus koosneb praegu: esimees J. Preiman, sekretär N. Ivask ja laekur F. Maarandi. Viimane on praegu tegelikult trükikojaja juhatajaks, saades sellele kohale lahkunud Tibari asemele.

Tööd on külluses, nii et praegu lahtilaskmisi ei ole. Võrus ilmub ka ajaleht „Elu“, milline loetakse käsitsi. Ka selle lehe valmistaamine võtab juba hulk tööjõudu.

Petserist kuulub ühingusse paar liiget ja seda „Tähe“ trükikojast. Teine trükikoda — Linteri — töötab peamiselt õpilastega, kes kõik organiseerimata.

Ränk haigus tabas mõne aja eest ühingu liiget Ossipovi. Mees kannatas juba pidevalt peaaegu korratuse pärast. See tuli tal hooti ja peale mõneajalist arstimist võis mees tööd jätkata. Siis aga tabas teda haigus uuesti. O. läks koju, seal tuli peale mätratsemishoog ja teiste abil võidi mees paigutada haigemajja, kus ta praegu viibib.

Näib, et Ossipovist enam ladujat ei saa, kuna ka tervenemise korral on arst keelanud vaimlisel alal töötamise.

E. J. L. tegevusest

Liidu volikogu põhjapanev töö

Pühapäeval, 31. oktoobril, peeti liidu volikogu koosolek Tallinnas. Kokku olid tulnud volinikud: M. Luik (Tallinn), J. Üle (Võru), O. Koplus (Tartu), B. Mühlmann (Pärnu), F. Karp (Narva), A. Sammul (Viljandi) ja liidu juhatuses J. Saar, A. Schönberg, R. Luuk, V. Kruustee ja A. Offenbach.

Sõnaõigusega võtsid koosolekust osa J. Jerkoviitš (Valga), K. Tutt (Rakvere), H. Virro (Haapsalu), F. Naaber (Petseri) ja J. Meigas (Kuresaare), samuti liidu revisjonikomisjon: G. Lind (Tartu), N. Ivask (Võru) ja J. Tõnissoo (Tallinn).

Volikogu koosolekut juhatasid J. Saar ja O. Koplus, protokollisid V. Kruustee ja M. Luik.

Juhataja J. Saar tervitas kokkutulnud, soovides volikogule head edu töös, mille järele asuti päevakorra läbivõtmisele.

Töötuse puhul abistamise liidu alla tsentraliseerimine

Sekretär A. Offenbach kannab ette koostatud määruste kava, millise vastuvõtmine sünnib üksikute punktide kaupa. Suurem osa punkte võetakse vastu vaidlusteta. Pikemad sõnavõttud tekivad liikme õiguste juures abi võtmisel, abistamise normide ja kestvusaaja juures.

Volikogu liikmed M. Luik ja V. Kruustee kaitsevad punkti väljajätmist, milline piirab abistamise õigust liikmetel, kes teenivad juhutöö või mujal ametis olles üle kahekordse abiraha normi. Väidet põhjendatakse sellega, et igal liikmel, kes maksnud oma maksud ühingusse, on õigus abirahale, kui ta trükitehnik ei tööta. Sama kaitseb ka A. Sammul. Sekretär A. Offenbach vaidleb selle vastu, märkides, et töötuse abi andmine ei ole formaalne akt, vaid tema sihiks on raskustesse sattunud liikme abistamine. Mõni võib teenida juhutööga küllaldaselt, ilma et abi vajataks.

ETL juhatusse koosolekud

Koosolek 18. oktoobril

G. Lind teeb kompromiss-ettepaneku, mille alusel abi ei saa need, kes üle kahe päeva nädalas trükitöös töötavad. See ettepanek võetakse vastu.

Abirahade juures on kõik põhimõttelikult nõus, et abirahade vaheline suhe peab vastama liikmemaksu suhetele. Küll aga äratub kahtlust abirahade maksimumi ja miinimumi kindlaksmääramine. Viljandi esindaja A. Sammul märgib peakoosoleku otsust miinimumiks võtta 4 ja maksimumiks 9 kr. nädalas. J. Saar kaitseb 10-kordset liikmemaksu summat nädalaabiks, millega maksimum oleks 10 ja miinimum 2,5 krooni. A. Offenbach kaitseb miinimumi 3 ja maksimumi 12 krooni, nagu see võeti vastu Tallinna Trükitöölaliste Ühingu ja Tartu Trükitöölaliste Ühingu peakoosolekutel. A. Schönberg arvustab sellist normi, pooldades maksimumi 10 või 11 krooni nädalas. Kõneleja kardab, et vastasel korral võib fond saada ülemäära koormatud. Sõna võetakse elavalt. Neil kõnelustel selgub, et koosolijate enamus ei pea soovitavaks madala liikmemaksu maksjate soodustamist kõrgemate arvel. Seepärast peaks ka abide suhted olema mõjuvad. Volikogu võtab vastu abirahade normi nädalas — miinimum 3 ja maksimum 12 krooni.

Kestvusaja juures on sekretär Offenbach võtnud süsteemi lisanädalate andmise, milline peaks kaotama senise ebaõigluse pikemat aega liikmemaksu maksjate suhtes, võrreldes vähemmaksnutega. Vastasel korral oleks pikemat aega olnud liige töötaolekul täiesti abirahadeta, kuna lühema ajaga liige saaks kasutada seniseid abirahasisid soodustatud olukorraga. Volikogu otsustas lisanädalate süsteemi vastu võtta.

Olles läbi võtnud kogu määrustiku, võetakse see üksmeelselt vastu ja pannakse maksma 1. jaanuarist 1938. Sellest ajast peale hakkavad ühingu maksma 15% laekunud liikmemaksudest ja kõik töötud saavad fondi arvel abiraha.

Minimaalpalkade küsimus trükitööstuses

A. Offenbach kannab ette senised sammud sel alal, peatudes selle läbiviimise korral tekkinud hüvede juures. Muidugi, veel ei ole võimalust öelda, kas aktsioon annab tulemusi, raskusi teeb siin liidu — kui töölaliste voliniku — mittetunnistamine maksva töötülide lahendamise seaduses. Seda püütakse läbi viia.

Volikogu kiidab heaks liidu senised sammud

Veel kuulati ära liidu tegevuse aruanne, mille järele puudutati tekkinud küsimuste all mõnede ühingute osakondade iseseisvaks ühinguks muutmise katseid. Volikogu ei pea seda nähet soovitavaks. Teiseks arutati veel kutsetunnistuste andmist ja trükitööstuse-litograafide kooli asutamist Tartus. Siin kiideti heaks liidu senised sammud sel alal. Juhataja J. Saare lõppsõnaga lõppes volikogu viljakas koosolek.

Koosolek 5. novembril

Sekretär kandis ette sõidutulemused Tartu, Võru, Viljandi ja Pärnu ühingutesse. Aruanne võeti teadmiseks. Otsustati ühineda märgukirja tekstiga hra Riigihoidjale esitamiseks töötülide lahendamise seaduse muutmiseks. Litograafide ühinguga otsustati astuda kontakti selle liidu alla toomiseks. Majandusministeeriumile otsustati teatada liidu eitav seisukoht tiigel-trükipressi sissetoomiseks Saksamaalt. Puhkekodu varanduse asjas kinnitati kokkulepitud kahjatussumma asjus kolleeg Raukasega. Töötuse abistamise fondi tsentraliseerimise asjas otsustati ühingutele teatavaks teha sellekohased eelkorraldused. Liidu juhatus loeb fondi alla kuuluvateks ka need töötud, kes registreerunud 1937. aastal ja lähevad töötutena üle 1938. aastasse. Võeti teadmiseks ja täitmiseks liidu jooksev kirjavahetus.

Töötütele liikmetele

1. jaanuarist 1938. aastast alates peavad kõik töötud, kes soovivad sellekohast abi saada, registreerima end kolme päeva jooksul vallandamise momendist arvates kohaliku ühingu juhatusse. Kui töötü registreerib end hiljem, võib ühingu juhatus tema abilevõtmise otsustada hiljem.

Vallandamise momendiks loetakse viimast tasulist päeva ettevõttes töötamisel.

Töötütel peavad registreerimise korral olema tasutud kõik võlguolevad liikmemaksud. Kellel see liikmemaks õiendamata üle nelja nädala, see abi ei saa, kuigi ta ehk hiljem õiendab selle summa juba tööta olles. Seda õiendades hiljem, saab ta abi alles järgmisel töötüks registreerimise korral.

Liidu juhatus.

Töötuse fondi asjas

Volikogu otsusega hakkab kehtima 1. jaanuaril 1938. aastal liidu juures töötute abistamise fond. Kõik töötud, kes end registreerinud ühingute juures abile, hakkavad abi saama nimetatud fondist.

Ühingu kohustuvad alates 1. jaanuarist 1938. a. arvestama laekunud liikmemaksudest 15 protsenti fondi kassasse. Arvete õiendamine on iga kolme kuu tagant, kui selle kohta ei ole tehtud erikokkulepet ühingu ja liidu vahel.

Iga töötü registreerimisest tuleb ühingul teatada liidule järgmised andmed: 1) töötü nimi, 2) töötü kategooria suurus, 3) abistamise kestvusae, 4) ühingu seisukoht abile võtmiseks.

Liidu juhatus.

Litograafide ühing I-aastane

Aasta tagasi alustati üle riigi asuvate litograafide organiseerimist. Juba tollal ilmnis litograafide seas kaks voolu. Ühed pidasid paremaks organiseerida end trükitöölise ühingute alla, teised arvasid soodsamaks organiseeruda iseseisvalt enda ühinguks, milline ei oleks sidemes üldise trükitöölise liikumisega. Sellekohaselt asutati iseseisev ühing „Litograafide ja kivitrükkijate ühing Graafik“. See ühing koondab praegu enda ridadesse umbes 80 protsenti litograafe, kuna osa litograafe ja peaaegu kõik tsinkograafid koondusid trükitöölise ühingutesse.

Olles iseseisev, on nimetatud ühing maksma pannud erilise korralduse ühingu sisemises elus. Kui trükitöölise ühingutes on abistamise fondid loodud tendentsiga liidu alla viimiseks, siis litograafide ühing üldse pole sellele alale rõhku pannud. Kahtlemata, abistamise küsimus kerkib paratamatult tulevikus, kuna praegu ühing on noor ja tööturu mõttes oli olukord ühinguks soodne. Töötuid peaaegu ei ole ja vanaduse peale minejaid ei saa olla juba ühingu nooruse tõttu. Kõik need küsimused võivad tulla kõne alla alles tulevikus. Nii on ühingul võimalus olnud kapitale koguda, olgugi märksa madalama liikmemaksu juures, kui seda trükitöölise ühingutes. Liikmemaksu võetakse palgaalusel ja madalaim maks on 50 senti kuu (trükitöölisel 1 kroon).

Nüüd on aasta mööda ühingu asutamisest ja sel puhul korraldas ühing 23. oktoobril 1937. a. koosviibimise ühingu ruumes, Kõrsebu tänaval. Sellest võttis osa hulk ühingu liikmeid ja kutsutud võõraid. Eesti Trükitöölise Liitu esindas A. Offenbach, Tööliiskoda J. Kurvits. A. Offenbach lausus tervituse ühinguks, avaldades lootust, et lähemas tulevikus ühing astub liidu liikmeks, seega kuuludes organiseeritud trükitöölise perre. Organiseerimise tähtsusest rääkis tervitussõnas J. Kurvits.

*

Oleks kahtlemata soovitatav, kui litograafid juba aegsasti lahendaksid liidu alla tulemise küsimuse. Ühing on alles noor ja seepärast ei oleks liidu alla tulemisest tekkinud muudatused maksusüsteemis liig järsud. Küll on halvem lugu siis, kui juba harjutakse teatud süsteemiga. Siis on juba raskem neid traditsioone murda ning see oleks asjale kahjulik. Juba koosviibimisel juttu ajades selgus juhatustöölise ja lihtliikmete heatahtlik seisukoht ühinemise asjas. Küll aga avaldati arvamist, et ühing peaks esiteks püüdma organiseerida enda alla kõik litograafid ja alles siis tulla liidu alla. Vastasel korral kardetakse loiuksjäämist...

Meie kogemused näitavad, et mida suurem pere, seda kergem organiseeruda. Kui litograafide ühing tuleb liidu alla, siis leiab tema heatahtliku kaasabi organiseerimisel ka trükitööliselt ja see juba aitab ise luua organiseerimiseks soodsa meeleolu. Seepärast ei lähe segi liitumise kui ka organiseerimise küsimused.

Noored ja vanad. Igavesti vana probleem — mida on kasutanud aineks nii kirjanikud kui ka muu sõna ja sulega töötav rahvas. Perekonnas on see asi lihtsam — seal kas noor hakkab vastu vanale ja lahkub kodunt mujale või laseb end tublisti läbi noomida ja alistub kodusele vanade distsipliinile. Meie liikumine ei ole küll kuigi vana, seda ütleme meie kõik, aga siiski on ta selles eas, kus meil on tekkinud juba noorust, kes nõuab oma osa. Juba siit-sealt kuuldu väikesi pohandusi vanade liig isemeelitseva valitsemise vastu. Juba on ka Tallinnas peetud referaatkoosolek, kus vanad said üsna noore moodi sugeda. Et miks nad võtavad üleolevalt noori, miks ei tunnista ka noorte organiseerimise talenti jne. Üsna mõnus jutt! Paraku aga oleme meie ise veel mitte selles eas, kus peame pärisvanameest mängima ja seepärast on kõik sellised etteheited tuulde visatud. Meil peab alles tekkima vanade kaader, alles siis võime hakata võitluskinnast noore ja vana generatsiooni vahel üles võtma. Esialgu on meie read nii segi, et mõni noor räägib üsna bassihäälega ja mõni vana teeb karutempe, mis noorelegi kadesusväärt. Aga hea tunne tekib, kui juba selline võitlus kerkib esile. See tähendab tuld ja energiat, see tähendab vaka all uinunud küünla välja toomist ja mida varem seda süüdata saab, seda kiiremini hakkab ka valgus paistma. Ehk piisab sedapuhku?

kohal, et selleks on veel ees küllalt aega, ilma et tehtaks mingeid kindlaid otsusi.

Lõpuks arutati veel jooksvaid küsimusi, mille järele viljakas töö oli lõpul.

Kutsesekretariaadi koosolek

6. oktoobril s. a. peetud sekretariaadi koosolekul võeti läbi järgmised küsimused:

Võeti teatavaks aruanded Hispaania trükitehnikaliste liidult liikumaksu tasumise asjas, Juudi Trükitehnikaliste Liidu olukorra ülevaade Palestiinas, Tšehhoslovakkias saavutatud kokkulepe tulemus tariifides ja osalisest palgalikumisest Jugoslaavia trükitehnikaliste hulgas.

Austraalia Trükitehnikaliste Liit teatas kirjalikult oma astumisest Rahvusvahelise Trükitehnikaliste Liidu liikmeks. Sellel alusel kasvab Liit 14.779 liikme võrra. Sekretariaat võttis teadaande rahuldusega vastu, astudes samme uue liikme tunnustamiseks.

Sekretariaat kandis ette aruande Tšehhoslovakkias peetud liidu kongressist, samuti Rahvusvahelise Tööstusbüroo poolt moodustatud kasvatusühingute põhimõtted. Sekretariaat otsustas esitada oma protesti Rahvusvahelise Ametiühingute Liidu kaudu jaapanlaste plaanide vastu Hiina vallutamiseks. Sekretariaat kuulas ära tulnud aruanded Austria seismistest sündmustest, millised arenevad positiivses suunas. Ungari trükitehnikaliste 75-aastase kestva juubelist vihmakõla võeti osa võtma Liidu nimel kolleeg Farka Praha-st. Belgia liidu 58. kongressile valiti esindajaks sekretär. Kinnitati Pariisis kokkuastuva laiendatud sekretariaadi koosoleku päevakord.

Läbirääkimised Rahvusvahelise Ametiühingute Liidu ja Vene ametiühingulise keskuse vahel

1936. aastal Londonis peetud Rahvusvahelise Ametiühingute Liidu kongress võttis vastu otsuse, et RAL juhatus pöördub kõikide väljaspool rahvusvahelist ametiühingute liitu seisvate ametiühinguliste keskuste poole koostöö ja üksmeele saavutamiseks. Säärane otsus haaras ka Vene ametiühinguid, kelle poole RAL pööras vastava ettepanekuga. Nüüd näivad läbirääkimised mõlema organisatsiooni vahel olevat jõudnud otsustavasse järku. 13. aug. s. a. teatas Vene ametiühinguline liit kirjalikult oma nõusolekust astuda ülesseatud sihtide alusel läbirääkimistesse. Venelased palusid määrata kindlaks sellekohase läbirääkiva delegatsiooni. Sellesse delegatsiooni kuuluvad Jouhaux, Shevenels, Stolz.

Nii näib, et küsimus hakkab nihkuma paigalt. Minevikus sellekohased algatused jooksid kõik vette ja seda venelaste manöövr poliitika tõttu. Võib-olla õnnestub see nüüd paremini, kuigi paljud kahlevad venelaste ettepaneku tõsiduses, nagu seda väljendas ka Liidu esimees Citrine.

Tööliskojast

Koja üldkoosolek

peeti 14. novembril 1937. See koosolek tähistas ühtlasi ka koja tegutsemise aastapäeva, kuna koda asus tegevusse möödunud aastal samal ajal. Aastapäeva puhul korraldati koja üldkoosolekule ja kutsutud külalistele omavaheline koosviibimine, kus peatuti tehtud töö hindamisel ja vahetati mõtteid tegevuse alal.

Tööliskoda ametiühingutele abiks

Tööliskoja poolt tehti tänuväärt algatus, kui kutsuti kokku suuremate liitude esindajad kehtiva töötulide lahendamise seaduse arutamiseks ja selle muutmise nõudmiseks. Selle kohta peeti mitmed koosolekud, kus küsimus arutati põhjalikult läbi ja tehti sellekohased parandusettepanekud. Vastava esitise kohta on meil juttu teisel.

Ühistegelised kursused

õnnestusid üle ootuste. Kursustest võttis osa umbes 50—60 töölise, saavutades põhjaliku ettevalmistuse ühistegevuse liikumise tähtsusest tööliskonnas. Peale selle korraldas koda veel ühistegevuse instruktorete kursused.

Sotsiaalpoliitika

Lasterikaste perekondade toetamine

Sotsiaalministeeriumis on teoksil emade- ja lastekaitse seaduseelnõu. Sellekohase seaduse kaitse alla kuuluksid tulevikus kõik emad ja lapsed, kes vajavad kaitset või abi. Siin on ette nähtud imikute- ja emadekodud, samuti lastekodud. Ka lasterikaste perekondade toetamine on ette nähtud mitmesuguste soodustuste kaudu. Andmete põhjal on kolme lapsega perekondi 1850 kokku 7088 lapsega, neljalapselisi perekondi 3789 perekonda 19.181 lapsega.

Perekonnaisad, kes ei hoolitse küllaldaselt oma perekonna eest, paigutatakse elnõu kohaselt töölaagrisse. Selline töölaagri seaduseelnõu on välja töötamisel kohtuministeeriumis.

Töötute kindlustamine

1935. a. augustis pandi Põhja-Ameerika Ühendriikides maksuma töötaoleku vastu kindlustamise seadus — Social Security Bill. Seaduse alusel ettevõtja on kohustatud maksuma teatud summat vastavasse fondi. Kahe aasta jooksul on kõik Ühendriikide 48 osariiki seaduse kinnitanud, samuti Columbia ja Alaska maakonnad ja Havaii saarestik. „Ring on täis! Viimase kahe aasta jooksul on töötute kindlustamise alal saavutatud enam kui 25 aastaga õnnestuste vastu kindlustamisel“ — ütles keegi ametnik „Social Security Boardist“.

Meil pole sellest veel kuuldagi kihku-kahku.

Praktilisi näpunäiteid tööliste töölepingu seaduse kohta

Tihti peale on kolleegidel küsimusi, mis ühenduses uue tööliste töölepingu seadusega. Püüame allpool anda olulised juhised, milliseid tuleb kolleegidel silmas pidada.

Mis on tööleping?

Töölise töölepinguks loetakse kokkulepe, mille põhjal tööline on võtnud enesele kohustuse kokkulepitud tasu eest teha tööd tööandjale (§ 1).

Töölepingut võib sõlmida prooviajaks (kuni 6 päeva), kindlaksmääratud töö täitmiseks, määratud ja määramata ajaks (§ 6).

Trükkikodades on harilikult sõlmitud määramata ajaga tööleping.

Etteütlemise aeg töölepingu lõpetamisel

Trükkikodades on harilik etteütlemise aeg 2 nädalat. Neis trükkikodades, kus vähemalt üle 5 töölise (§ 13), on etteütlemise aega neli nädalat neil töölistel, kes töötanud vähemalt 5 aastat antud käitises. Neil töölistel, kes on töötanud vähemalt 2 aastat, on etteütlemise aeg 3 nädalat. Etteütlemise päev peab lõppema laupäeval või harilikul palgamaksmise päeval. Tööandjal on õigus määramata ajaks sõlmitud lepingut lõpetada ilma etteütlemiseta ainult siis, kui ta maksab töölisele palga etteütlemise vaheaja eest.

Etteütlemist ei või teha nelja nädala kestel siis, kui 1) tööline on haigestunud või õnnetusjuhtumise tõttu ei saa ilmuda tööle 2) sõjaväe kordamisõppustel, 3) puhkuse ajal (§ 14).

Palga maksmine

Palga ei tohi maksta raha asemel vekslitega, võlakohustustega, kaupadega jne. (§ 23).

Kui see siiski sündis, töölisel on ikkagi õigus nõuda saadaolevat raha, ilma et tööandja võiks maha arvata selle arvel antud esemete hinna (§ 24).

Kui palgamaksmise tähtajaks ei ole palga antud, siis maksab tööandja viivitusraha $\frac{1}{3}\%$ iga ööpäeva eest, mis läheb üle tähtaja. Kui ta vabatahtlikult tasub palga, siis viivitusraha tasutakse pooles suuruses (§ 27).

Näiteks: töölisel on saada 11. septembriks 30 krooni, tööandja ei ole seda teinud ja maksab palga välja alles 18. septembriks. Kui seda raha nõutakse välja kohtuteel ja tasumine sünnib 18. septembril, siis saab tööline 30 krooni + 7 ööpäeva viivitusraha (igalt kroonilt päevas $\frac{1}{3}$ senti) kokku 30 krooni 70 senti. Kui aga tööandja tasub vabatahtlikult, siis saab tööline 30 krooni 35 senti.

Tasutakse ka töölisele nõuda arstabi, tööruumide, kütte, tööriistade ja teiste valmistusabinõude kasutamise eest (§ 34).

Tööandja ei tohi laenuna antud raha eest võtta protsente (§ 35).

Palgast ei ole õigus teha mahacarvamisi töölise võlgade näol teistele muidu, kui vastavate asutuste nõudmisel või kokkuleppe põhjal (§ 37).

Töölise surma korral,

kui tööline töötas ettevõttes üle 10 aasta, maksab tööandja omastele viimase kahe nädala teenistuse kogusumma lisaks harilikule palgale. Kui tööline töötas vähemalt 20 aastat sama tööandja juures, siis saab ta selle summa kahekordses suuruses (§ 39).

Need on olulised kohad antud seadusest. Kui seda silmitseda, siis näeb, kuidas on kohtadel eksimusi seaduse täitmise üle. Meil on palju ettevõtjaid, kes viivitavad palgaga või ei ütle töölisi ület üles jne.

ČEHOSLOVAKKIA AMETVENDADE KULTUURTÖÖ

Trükitöölise ühingutes on rõhku pandud kultuurtöö tegemiseks liikmeskonna keskel. Meil on see tegevus sündinud ilma suurema süsteemita ja niivõrd, kui võrd leidis sel alal huvitatuid juhtijaid. Seepärast peaks meie ametvendadele huvitav olla teada sellekohasest tööst Čehhoslovakkias, kus liikmete edasiharimine on võetud süstemaatilisele alusele ja kus sellekohased võimalused ka suuremad. Kasutame siinkohal kolleeg J. Piša seletusi Čehhoslovakkia Trükitöölise Liidu aastakongressil:

— „Typographia“ ühing, kellel on peale Praha veel keskused Bratislavas ja Brünnis, on loonud ülemaalse võrgu kultuurtöö tegemiseks trükitöölise keskel. Üle maa on loodud 32 eriosakonda, korraldati 45 spetsiaalkursust, kanti ette 96 teaduslikku ettekannet ja korraldati 47 trükitöö näitust, millest võiks eriti tõsta esile jaapani tööde näitust ja raamatute näitust. Lõpuks korraldati 76 ekskursiooni tööstustes, võeti osa 14 teiste alalistest näitustest ja korraldati 11 töövõistlust.

„Typographia“ ühing sai selle tööga valmis ainult tänu liikmeskonna aktiivsusele, kusjuures iga liige maksab nädalas 1 čehhi krooni, õpilased 36 krooni aastas. Čehhi kroon on umbes 13 senti. Neist liikmemaksudest saadi üldse kolme aasta jooksul 464 119 krooni (eesti rahas umbes 50 000 krooni). Liikmete arv on sealjuures 2605.

Kolleeg Piša märgib, et kasvatus- ja organisatsioon ei ole kerge. Kuid siht — seekaudu saavutada kutselisel kõrgel tasemel seisvaid liikmeid — on küllalt väär ja kindlustab organisatsiooni ennast. Oleks vajalik, et side pärisorganisatsiooni ja „Typographia“ vahel kõveneks, kuna pahahti juhtivad kolleegid ametiühingus ei hindanud küllalt kõrgelt edasiharimistöö kultuurset tähtsust.

VÄLISMAINE

ringvaade

TUNTUD kirjanik Ilja Ehrenburg avaldab ülevaate Astuuria mäekaevurite vaprast võitlusest kindral Franco vastu, milles ta märgib järgmist:

„La Rochelle sadamas astuvad maa- ja sõjaväeüksused — Astuuria mäekaevurid. Rahvas võtab neid vastu hõisetega: Elagu Astuuria!”

Need kaevurid võitlesid raskematel positsioonidel. Nad kaitsesid Iruni, San Sebastiani, Bilbao kui ka Santanderit. Nüüd lahkuvad nad läbides Prantsusmaa järgijäänud frondile: valitsusele truuks jäänud maa-alale. Rongid lähevad piirile, astuurlaste kindlus ja võitlustahe ei ole raugenud.

Santanderi langemine otsustas Astuuria saatuse. Bilbao all kaotasid astuurlastel 26 pataljoni, Santanderi all 21 pataljoni väge. Vaenlasel oli 35 kolmemootorilist pommilennukit ja üle 50 hävitaja. Kallaletungid teostusid sageli kaks, kolm ja enamgi korda päevas. Üks vabariiklik lennuk tungis kallale kahele vaenlase eskadrillile, hävitas neid kolm, kuid lõpuks ise läks põlema. Vaenlasel oli ülekaal nii lennu- kui ka kahrüla vastu. Viimaste suhe oli 15:1 vastu. Astuuria piiramise aegu töid kõiksugu laevad sõjaväeüksustest nii Santanderi kui ka Bilbao sadamasse. Astuurlastel oli kõigest 100 kuulipildujat, paljudel kaevuritel käes vanaaegsed musketid. Ei olnud ühtegi tankidevastast relva. Kuigi 150 vaenlase tanki süstemaatiliselt piiras Asturiat. Seepärast oldi sunnitud tabama tanke lähedalt — pommidega ja kividega. Pedras Blanka lähedal visati kividega teguvõimetuks kaks itaalia tanki. 6 vanaaegset kahrüt hoidis kogu aeg eemal kaldast tänapäeva modernistlikke, nagu seda on „Almirante Cervera” ja ristlejad „Jupiter” ja „Alcazar”. Franco lootis vallutada Asturiat nagu jalutuskäigul olles. Nad ei mõistnud, millise jõu omab astuurlaste käes vanaaegne relv. See osutus siiski vastupidavaks. Selle vallutamine algas septembri algul. Alles novembriks suudeti täita seatud ülesanne. Kuivõrd vapralt kaitsi Asturiat, olgu toodud paar näidet. Masuki mäeahelikul pidasid astuurlastel vaenlast kinni 11 päeva. Selle aja jooksul on vaenlase kaotused olnud 7000 inimest. Tarna mäekitsuse juures 26 kaevurit ühe kuulipildujaga ja käsigranaatidega kaitsesid taganevaid väeosi. Vaenlasel oli neli pataljoni, kes ründasid vapralt kaitsjaid 11 tundi vahetpidamata.

Sel korral kaotasid francolased 200 meest. Kui astuurlastel ei jäänud ühtki kuuli, pealik Fernandes hävitas kuulipilduja ja hüüdis: granaatidega! Kõik 26 meest langesid kaevurite nimel!”

*

Čehoslovakkia riigipresident Beneš pidas Brünni ülikooli avamise puhul kõne, milles ta iseloomustas tänapäeva riikide ilmet. Püüame allpool tuua tema liigituse:

DEMOKRAATLIKUD riigid on praegu Inglismaa, Prantsusmaa, Belgia, Skandinaavia riigid ja Čehoslovakkia. Meie näeme, et neis riikides vana vabameelne konstitutsionism pikkamisi, kuid selgelt muudab end demokraatlikuks kontseptsiooniks, milles suur tähtsus riigil, eriti sarnastel tegevusaladel, nagu kultuurilised, sotsiaalsed ja viimasel ajal ka majanduslikud küsimused. Vana vabameelne konstitutsionismi ilme parlamendi õigusega, vaba ajakirjandusega, isikuvabadusega, teaduse ja vaimu vabadusega on jäänud selles riigikorras arusaadavaks.

KOMMUNISTLIKU riigi tüüp on totaalne majandusriik. Majanduse juhtimine on läinud täies vastutuses ja absoluutses võimuses riigile, ühiskond seatakse ühele nivoole, klassid ja parteid kõrvaldatakse. Selle riigikorra omaduseks on antiindividualism ja igas olukorras autoritaarne valitsemine.

FAŠISTLIKUD riigid püsivad absoluutsel autoritaarsel ja juhi põhimõttel. Terves ühiskondlikus elus tõstatatakse esile riigi eesõigus. See riigikord on antivabameelne, antiindividualne, eitab parlamenti ja demokraatiat. Riigi elus mängib suurt osa riigi ainsast parteist moodustunud eliit, kes omakord allub juhi korraldustele.

RAHVUSSOTSIALISTLIK riigikord kaitses end tugevalt vabameelsuse vastu, samuti parlamentarismi ja klassivõitluse vastu. See riigikord võitleb teadvuse, vaimu ja teaduse vabaduse vastu, on antiindividualne ja antidemokraatne. Juhiprobleem on teisiti lahendatud kui fašistlikus riigis. Rahvussotsialistlik riik on rahvalik riik, ta tahab olla tasavõruline rahvariik, mille juht esindab ainult selle rahvariigi üldkuju. See kuju on autoritaarne, antivabameelne ja absoluutne riik. See riik on võimuriik ja tunneb end ka sõjakana.

Meil sageli on tulnud ebaselgust, kus fašistlikud ja rahvussozialistlikud riigid heidetakse kõnes ühte patta. Neis on siiski vahe, nagu nähtub Beneši liigitusest. Olgu ülaltoodu kergenduseks teatud riigi tüübi kindlaksmääramiseks ajaloo uurijatele.

*

WELL — ütles Inglise töölisiikumise tähtsaimaid tegelasi ja juhte Herbert Morrison. — Kas toob meie liitumine ühisväerinda kahju fašismile? Vaevalt küll. Kas nõrgendab ühisväerind vanameelsete parteid? Ei! Kui aga meie siiski ühineme, siis iga meie liitunud sõbra rumalus (neid osatakse teha palju) kirjutatakse meie töölisiikumise arvele. See kergendab meie vastaste kallal tunde töölisparteile. Kas töölispartei ise kõveneb liitumisel? Liitudes tema lõheneb seesiselt ja seda üldt kuni alla. Sest ühinemise sihti taotletakse selleks, et meid endile alistada.

John Clines — vanemaid töölisiujuhte — märgib: Arvan, et ühinemine oleks saatuslik töölispartei kasule ja selle tagajärjed ulataksid üle kogu maa. Sest kuigi meie liitlased seega muutuvad, siis muutus ei ole mitte paremusele, vaid halvemale poolele.

Need kaks arvämist toome siinkohal, et selgitada Inglise töölisiikumises keevat võitlust ühisfrondi loomiseks. Meie ei pea unistama, et töölisiikumisel kogu maailmas on tegemist ikka ühtede ja samade probleemide lahendamise ja seisukohavõtude ühel või teisel maal aitavad meid orienteeruda ka oma maal käivatest võitlustest. Seepärast peame suutelised olema tutvuda ka mujal maades (eriti tugeva töölisiikumisega maades) valitsevate meeleoludega, et vältida võimalikke vigu. Vigu on kerge teha, kuid raske on selle järeldusi pärast kõrvaldada ja sageli ollakse vigade tõttu satunud kuristiku äärel.

Mida tahavad nende sõnadega ütelda Inglise töölisiujuhid? On küllalt kõneldud ühinemise tarbest mitmesuguste voolude vahel töölisiikumises. Kui fašismi vastased liituvad, siis on nad pärast kui ka enne olnud ikkagi fašismi vastased — seega fašismi juures ei ole nad oma mõju ulatust suurendanud või fašismilt uut piirkonda oma kätte kiskunud. Kui valitsevad lahkkelid mitmesuguste voolude vahel töölisiikumises, siis ei ole need lahkkelid tingitud mitte jonnist, vaid päris reaalsetest ning asjalikkudest kaalutlustest. Kui nüüd tugevam ühineb nõrgema vooluga, siis tähendab see tegelikult katte andmist vähempopulaarsetele lööksõnadele ja tegudele. Seega — mis enne tabas ainult üht väikest ringkonda inimesi ja aeti nende rumaluse arvele, aetakse edaspidi liitunud üksuse arvele, olguigi et selle üksuse enamik ei ole teatud rumalustes süüdi. Arusaadav — mida roh-

kem vigu teeb töölisiikumine, seda kergem on töölisiikumise vaenlastel töölisiikumist kasutada mahamaterdamiseks. Ja seepärast nähakse vastaste poolt heameelega, kuidas diskrediteerida töölisiikumist kas või seekaudu, et ta liituks kogu oma vastatusvõimetute inimestega. Kui aga töölisiikumine on kord liitunud, siis on selles arvustuse õigus kõigil liitunud koondistel. Selline arvustus, mille sihiks on enda võimule upitamine ja selleks kõikide nõksude kasutamine, oleks tegelikult eraldanud inimesed võitlevatesse laagritesse, nagu seda näeme igalpool. Väljaspoolt näiks nagu liitumine, kuid tegelikult keeb veel kibedam võitlus organisatsiooni enda ridades.

Veidi huumorit

Moldaavias püüti kaotada inimeste peksmist. Selline oli hospodari käsk oma ametnikele. Kuid sageli juhtus, et mõni ametnik jättis käsu täitmata ja katsus kepi tugevust alluva turjal.

Säärane peksmine juhtus ka ühes külas. Kuna peksja oli ametilt väike mees, siis toodi ta kohtusse.

— Mispärast peksid sa seda meest — küsis kohtunik.

— Aulik kadi. Ma ei oleks teda peksnud, aga meie ringkonna valitseja peksis mind ja mul oli arvamine, et nüüd on kuulutatud välja peksunädala aeg.

*

Balkanitel püüti läbi viia nõue, et preestrid oskaksid kirjutada ja lugeda. Ainult üks vana preester ei tahtnud sellest midagi teada. Seepärast otsustati teda kohalt vallandada.

Mees vihastas ja läks tolleaegele valitsejale (hospodarile) Cetinjesse kaebama.

„Valitseja, miks tagandati mind kohalt? Jumalat sa usud — nagu sind ristiti, nii sa ka jääd. Keda ma abiellu loon, seda ma ei lahuta. Keda ma matan, seda ma hauast välja ei kaeva.”

Montenegro vürstile meeldis selline kõne ja ta tegi korralduse vana preestri kohale jätmiseks.

„TRÜKITÖÖLINE“

ilmub 10 korda aastas

Vastutav toimetaja: A. OFFENBACH.
Toimetus ja talitus Tallinn, Lühikejalg 6-2.
Telef. 482-66.

Järgmine number ilmub detsembris
Käsitirjate saatmise tähtpäev järgmisse numbrisse 10. detsember